

románských jazyků, neboť uvedené zjednodušení není v celém sledovaném areálu jednotné. Takový stav máme doložen jednak v dnešních románských jazycích (rumunština), jednak ve středověkých rukopisech (francouzština, okcitanština, katalánština).

1. stol. před. n. l.	Řím,	...provincie, ...
	<u>klasická latina</u> mluvená latina	<u>klasická latina</u> prarománština

Raná fáze podle De Dardela

2.–3. stol. n. l.	Řím, ...	Pyrenejský poloostrov, Sardinie, ...
	<u>klasická latina</u> mluvená latina	<u>klasická latina</u> prarománština v rané fázi
	Katalánsko, Francie, Belgie, Švýcarsko, Severní Itálie, Rumunsko, ...	
	<u>klasická latina</u> prarománština v pozdější fázi	

Pozdější fáze podle De Dardela

2. Tento nový pohled na sám předmět historicko-srovnávací romanistiky zjevně otvírá řadu otázek. Pokusíme se přiblížit z nich slavistům jen ty, které mohou být předmětem jejich výzkumů.

Zásadní otázkou je představa o okolnostech vzniku prarománštiny jako polokreolského jazyka. Především totiž neznáme přesný význam termínu ‚polokreolský jazyk‘, a ani autor jej bližší neobjasňuje. Jsme tedy víceméně odkázáni na dosavadní poznatky o kreolských jazycích. Jedna teorie říká, že většina z nich vznikla v koloniích Evropanů na podkladě lingvy franky západního pobřeží Afriky. Šlo o prostředek dorozumění s portugalskými obchodníky, který se nám nezachoval, nicméně lze jej předpokládat vzhledem k přítomnosti lusitanismů i v oblastech, které do styku s Portugalskem vůbec nepřicházely (tak: pražská přednáška prof. Goodmana ze dne 20. 10. 1993).

Pro Evropu na konci období před naším letopočtem můžeme předpokládat existenci lingvy franky založené v podstatě na mluvené latině. Z toho, že prvky římské kultury nalézáme na území budoucích římských provincií už z období před jejich dobytím římskými legionáři, můžeme usuzovat, že také prvky jazykové překračovaly politickou hranici již v dobách předcházejících

vlastní romanizaci. Stejně jako v Africe koloniálního období mohli tu hrát důležitou roli především obchodníci, včetně obchodníků s otroky. S postupem římských legií se lingva franka měnila v kreolský jazyk a podle místních okolností se mohla dále přibližovat mluvené latině, až postupně nahradila původní jazyk dané oblasti. Za hranicemi nově získaných území se tím vliv latiny posiloval a lingva franka se přenášela do jiných krajů, kde jí bylo rovněž využíváno v její primární funkci. To by mohlo odůvodnit přítomnost určitých latinských prvků ve slovní zásobě slovanských jazyků i v oblastech, které k Římské říši nikdy nepatřily. Mohli bychom tu vedle už známého termínu ‚ztracená Románie‘ (používaného pro ty oblasti Římské říše, které už románským jazykem nemluví) a termínu ‚získaná Románie‘ (používaného pro pozdější kolonie a bývalé kolonie) použít názvu ‚vnější Románie‘.

Uveďme příklad. Němčina a slovanské jazyky pojmenovávají jednu ze základních činností obchodního života slovesem, jehož etymem je latinské substantivum *caupo, cauponis* (m.) ‚hostinský, čachrár‘ (Calonghi, 1962, sl. 431) > germ. *kaupjan (>něm. *kaufen*), psl. *koupiti* (>čes. *koupit*) (Machek, 1968, s. 308: psl.<germ.<lat). Uvedené sloveso vykazuje sémantickou změnu, k níž muselo dojít mimo spisovnou latinu i mimo jazykový útvar, který se stal základem románských jazyků.

Bylo by však naivní předpokládat, že v celé Evropě existovala za celé období antiky taková lingva franka jen jedna. Pravděpodobně jich bylo víc – jedna z nich třeba mezi Kelty (všimněme si například početných latinských výpůjček v dnešní irštině), jiná mezi domorodci Pyrenejského poloostrova atd. Mezi těmito obchodními dorozumívacími systémy jistě existovaly četné vzájemné vztahy, takže podobně jako nacházíme lusitanismy i mimo portugalské kolonie, mohly se dostat keltské výrazy do různých slovanských jazyků. Příkladem by mohlo být české postatné jméno *ryn* (existující však i v jiných slovanských jazycích, a to nejen západních, nýbrž i východních a jižních) < kelt. *du num* ‚hradiště‘, které patrně nejdříve muselo projít oblastí germánskou – srov. stnor. *stangl. tu n* a sthn. *zu n* (Machek, 1968, s. 664).

3. Další otevřenou otázkou je přechod mezi prarománštinou a románskými jazyky. Slovanské jazykové útvary mohou být důležitým zdrojem informací, protože zachovávají románské výpůjčky z těch vývojových fází, které byly v době prvních dochovaných rukopisů už dávno překonané.

3.1 Velice cenné jsou reliktu pocházející z vymřelých jazykových útvarů, ze ztracené Románie. Česká oblast nepochybně přicházela do styku s románským jazykem sousedních provincií *Noricum* a *Pannonia*, může nám tedy tento jazyk posloužit jako vhodná ilustrace dané problematiky.

Bažant je název přítomný ve všech západoslovanských jazycích a v podobě *fasant* i ve střední horní němčině. Pochází bezpochyby z lat. *phasianus* (<řec. *Phasianós*) (Meyer-Lübke, 1968), ale stejně nepochybně se zdá i to, že koncové *-t* zachované v tomto slově nějak souvisí s dalším článkem etymolo-